

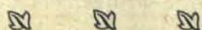

BOEKBESPREKING.

G. J. VAN OORDT: *Geslachtsverandering bij Gewervelde Dieren* (Noorduyn's Wetenschappelijke Reeks No. 4), IX + 134 pp., met 44 figuren waarvan 4 buiten de tekst. Gorkum 1942. Prijs f 2.50.

Overzicht over wat bij Gewervelden over vermannelijking en vervrouwelijking bekend is, waardoor men een dieper kijk op verscheidene sexproblemen krijgt. Uit de aard der zaak komt het geheele probleemcomplex van de geslachtsbepaling en geslachtsdifferentiatie aan de orde. Hier en daar komt het eigen onderzoek van Dr. van Oordt ter sprake, waardoor de lezer de „thrill” van dit soort ontdekkingswerk enigszins voelen kan. — De aantrekkelijkheid van het boekje zou wellicht nog verhoogd kunnen worden door af en toe het behandelde samen te vatten, en door een ook voor leken duidelijke verklaring bij elke afbeelding te geven (fig. 26, fig. 36).

N. TINBERGEN.

VRAGEN EN KORTE MEDEDEELINGEN.

Zilverreiger. Naar aanleiding van het berichtje over den kleinen zilverreiger van den Heer Jan P. Strijbos in *De Levende Natuur* van 1 dezer (Jaargang XLVII, Afl. 8) meenen wij goed te doen U het volgende te doen weten.

Met kleinen zilverreiger bedoelt de Heer Strijbos hier blijkbaar *Egretta garzetta garzetta* (Linnaeus), welke soort in ons land een zeer zeldzame gast is en thuis hoort in Zuid-Europa, Afrika en Zuid- en Midden-Azië. Er zijn echter nog andere soorten, die men kleinen zilverreiger kan noemen, zoo o.a. de soort, die gewoonlijk *Leucophoyx candidissima* (Gmelin) genoemd wordt en die thuis hoort in gematigd en tropisch Amerika (van de Vereenigde Staten door Centraal- en Zuid-Amerika tot in Argentinië en Chili).

Het feit, dat bovenbedoelde kleine zilverreiger van de Oude Wereld hier den geslachtsnaam *Egretta* draagt en de Amerikaansche soort den geslachtsnaam *Leucophoyx*, wil volstrekt niet zeggen, dat beide soorten werkelijk, gezien hun graad van verwantschap, tot verschillende geslachten gebracht zouden moeten worden. Integendeel, beide soorten zijn vermoedelijk nauw verwant en lijken in elk geval veel op elkaar.

Nu ontsnapte op den 17en Mei 1942 uit „Artis” een exemplaar van de Amerikaansche soort *Leucophoyx candidissima* (Gmelin). Kort daarop doken berichten op, behelzende, dat een zeldzame verschijning, t.w. een kleine zilverreiger, hier en daar in de buurt van Amsterdam gezien was, waarbij meer dan eens vermeld werd, dat het dier in het geheel niet schuw was.

Zoo werd op den 21sten Mei een kleine zilverreiger door den Heer F. Koster gesignaleerd in het visschershaventje te Durgerdam, terwijl een courantenbericht van 23 Mei vermeldt, hoe de Heer Mager Jr. eveneens de aanwezigheid van „een heel bijzonderen vogel”, die later een kleine zilverreiger bleek te zijn, in het langs den dijk gelegen haventje van Durgerdam geconstateerd had.

Uit het hierboven aangehaalde nummer van *De Levende Natuur* blijkt thans, dat een kleine zilverreiger op den 24sten Mei gezien werd te Broek op Langendijk door den Heer M. Kool Mzn. Ook deze vogel was, blijkens de mededeeling van den Heer Kool, zeer weinig schuw.

In den ochtend van den 26sten Mei hield de ontsnapte *Leucophoyx candidissima* (Gmelin) zich weer in „Artis” op en wel aan den meeuwenvijver. Het is toen niet gelukt het dier op te vangen; bij de pogingen daartoe is het weggevloden en sedertdien niet meer in „Artis” teruggekeerd.

Op den 6en Juli verscheen dan nog in *De Telegraaf* een foto van den Heer Nol Binsbergen van een kleinen zilverreiger, zooals deze liep te visschen ergens in de Zaanstreek.

Tenslotte bezit „Artis” ook nog een reproductie uit een dagblad van 10 Juli 1942 naar een foto van „een voor Nederland zeldzamen zilverreiger in het Westzijderveld”.

Het wil ons voorkomen, dat alle hier aangehaalde berichten en vermelde foto's zeer zeker betrekking kunnen hebben op den uit „Artis” ontsnapten Amerikaanschen kleinen zilverreiger en dat zij dus in geen geval een bijdrage leveren tot de kennis van het voorkomen van den Europeeschen kleinen zilverreiger (*Egretta garzetta garzetta* (Linnaeus)) in Nederland.

Amsterdam 24 Dec. '42.

Dr. A. L. J. SUNIER, Directeur van Artis.

Insecten in 1941. In De Levende Natuur van 1 Aug. j.l. vraagt U naar de insectenschaarste in 1942. Hierover kan ik U het volgende mededelen, wat deze streken betreft.

Ik begin met onze Bijenwolf. Helaas, ook dit jaar is hun aantal zéér gering. Dit was te voorzien, immers ook het najaar 1941 was zeer ongunstig. Denkt U maar aan de natte Augustus- en Septembermaand. Zó gering is hun aantal, dat ik me niet gewaagd heb aan contróle der nesten. Wat andere graafwespen aangaat, hun aantal verschilt niet noemenswaardig bij dat van vorig jaar. De wegwespen gaan dezelfde weg. De plooiwespen, vooral *Vespa vulgaris*, komen dit jaar wel in heel groot aantal, sterker dan ooit te voren. De rozenbladwesp (*Arge rosae* de G.) is gelukkig heel slecht vertegenwoordigd, de bessenbladwesp daarentegen in zeer grote menigte.

Van de kevers kwamen de gewone soorten kniptorren en hun larven, de ritnaalden in zulke grote aantallen voor, dat ze zeer veel schade veroorzaakt hebben en nog veroorzaken. Ook de gewone zwarte aaskever liet zich niet onbetuigd. Ook vorig jaar was deze laatste in groot aantal aanwezig.

De Thripsen (*Limothrips cerealium*) waren er dit jaar wel zeer weinig. Slechts eenmaal traden ze in vrij groot aantal op.

Van de Diptera moet ik vooral vermelden de gewone en de kleine kamervlieg, de bromvlieg (*Calliphora erythrocephala* Meig) en de blinde bij (*Eristalomyia tenax* L.) wier aantal buitengewoon was of nog is. De dazen (*Chrysozona*'s) kwamen in veel minder aantal voor.

De Lepidoptera maakten geen grootse indruk. Atalanta's en Koninginnepage's waren er zelfs zeer weinig. De motten daarentegen (kleermotten en wasmotten) maakten dat tekort aan onze dagvlinders, helaas, dubbel en dwars goed.

Het getal der bladluizen was ook niet noemenswaardig groot, eerder gering.

De grote dennensnuittor kwam in grote menigte voor. Het totale aantal hommels was niet groter dan het vorig jaar, de soorten echter waren beter vertegenwoordigd. Voor het overige was het aantal insecten, niet ieder afzonderlijk genoemd, ongeveer gelijk aan het vorig jaar.

Wat deze streek betreft, kunnen we dus niet spreken van insectenschaarste, al zijn sommige soorten slecht vertegenwoordigd.

In Januari van dit jaar werd mij een haas getoond met twee kniegewrichten aan zijn linker-voerpoot. De extra tussen voet en knie in.

Vriezenveen, 14 Aug. 1942.

D. G. VAN DER KAMP.

Een paar vogelwaarnemingen. Het is al zeker minstens vijf jaar geleden, dat ik geregeld zwom in het Wantij op een plaats die hier in Dubbeldam „de losplaats” heet. Nu was het altijd mijn gewoonte, naar een punt over te zwemmen, waar boomen en struiken over het water heen ranken. Op een dag, toen ik de kant bijna bereikt had hoorde ik een fijn vogelgeluid. Ik heb mij toen wat rustig gehouden en eens goed uitgekeken. Met mijn voeten raakte ik de grond en met mijn handen hield ik mij aan boomwortels vast. Door de snelle getijbeweging spoelt hier de klei tusschen de wortels uit. Het beestje, een Winterkoninkje, zag mij eens aan, maakte vlugge bewegingen, vergezeld van fluiten en vloog niet weg. Er moest dus wat zijn en er was ook wat. Niet ver van mijn hand had ik het in de gaten: er werd daar een nestje gebouwd. Nu is dit op zichzelf niets bijzonders en daarom schrijf ik het ook niet. Maar het aardige is, dat de plaats tusschen de wortels was en tweemaal in de 24 uur onder water kwam en dan nog gedurende een vrij lange tijd. Het nest bevond zich 30 à 40 cm onder de hoogwaterstand. Toen ik voor het eerst er bij kwam, was de bodem af. Ik heb het verder gadesgeslagen, om te zien of het voltooid zou worden. Het is inderdaad voltooid, netjes, zoo groot als een ganzenei met boven op zij een opening. Veeren zijn er nooit in geweest; het was wel een schijnnest.

Nu heb ik een en ander toch wel met getuigen willen vastleggen, want, ja, visscherslatijn u weet hoe dat gaat en daar schieten wij wetenschappelijk niet mee op. Ik ben toen naar mijnheer Louwaarts gegaan en heb gezegd: „kan U goed zwemmen?” Op zijn bevestigend antwoord heb ik hem meegenomen en hij heeft het dan ook gezien.

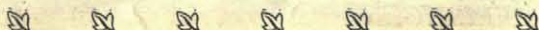
En nu het materiaal, waaruit het bestond. Het heele nest was zonder uitzondering opgetrokken van bronmos (*Fontinalis*).

Nu nog wat anders. Uit den aard van mijn werkkring ben ik veel op reis. Dezen winter heb ik veel gesneuvelde vogels gezien en ik weet, dat in Zeeland veel Wulpen zijn gestorven. Gelukkig zag ik, dat er na de vorst op de slikken nog levende waren en ik dacht hoera, ze leven nog. Wat ik echter deze week zag heb ik nog nooit gezien, zelfs niet in Zeeland. Het was j.l. Maandag dat ik met een bus over de dijk van Gorinchem naar Hardinxveld reed. Tusschen de dijk en de rivier zijn van die stukken ondergelopen wilgenaantplantingen. Daar zag ik bij elkaar, allemaal rustig etend, honderden, misschien wel eenige duizenden, wulpen.

Dubbeldam, 10 Sept. '40.

JAN MULDER.

Over vogels. Weet U waar ik bij koude winters alle soorten vogels, van klein tot groot mee voer en wat nooit opraakt en waar men ruimschoots van kan delen: met gekookte koopensen.

Deze haal ik bij een slager, kosten niets, goed gaarkoken, dan is het het mooiste voer dat men kan bedenken. Meezen eten het net zoo graag als de fijnste kaas, spek of apennootjes. Enkele jaren geleden had ik een hond, die ik hier mee voederde. Ik kon toen de meezen gadeslaan, ze aten bij den hond uit den bak. Een gekookte koepens weegt wel 20 pond.

Vele menschen voeren wel vogels, doch de hoeveelheid is voor vele menschen te duur en dan krijgen de vogels te weinig, wanneer je er veel op het voer krijgt. Ik hoop, dat U dit eens probeert en U zult zien, dat U het direct een ieder aanbeveelt. Ik wasch de pens goed uit en dan kook ik hem goed gaar, dan gelijkt het wel op spekachtig vleesch.

In den strengen winter van 1938-'39 voederde ik de verhongerde wilde ganzen, die hier in het broek geregeld lagen, met stuk gesneden voederbieten. Dit eten ze graag, het was tenminste steeds op. Ook van heele voederbieten knagen ze nog stukken af.

In den zelfden winter vond mijn zoon een uitgeputten Roerdomp, met gebroken poot. Dit beest had ik in een kist en voederde hem met garnalen uit kippenvoer en kleine vischjes, die je haar in den hals moest stoppen. Uit eigen beweging at zij niets, ook niet als ze alleen bij voer zat. Wij hebben haar tien dagen verzorgd, de poot verbonden en toen in een vrij diepe moddersloot, waarvan wij het ijs dagelijks stuktraptten, losgelaten. Zij kon niet vliegen. Verscheidene dagen hebben wij haar nog in die sloot gezien, waar zij slakkenhuisjes uit den wal zocht. Een keer toen ik haar overviel, liet zij er een vallen. Het ergste is, dat die vogels altijd de gewoonte hebben fel naar je oogen te pikken, waar je terdege voor moet oppassen. Als wij haar voerden hielden wij haar den bek zoo lang dicht totdat zij het naar binnen had gewerkt. Het was echter beulenwerk. Toch is zij er doorgekomen, tenminste zoover wij hebben kunnen nagaan. Met een lap om haar gebroken poot werd zij in vrijheid gesteld.

Mocht U eens te Wapenveld gemeente Heerde komen, dan kunt U op de papierfabriek van de Heeren Kramer iets moois zien. Zwaluwnesten in de fabriek, ontelbaar, verder Roodstaartjes, Zwarte Roodstaartjes, Vliegenvangers, Kwikstaarten en Lijsters. Het mooiste is, dat deze vogels, uitgezonderd de Zwaluwen, hun nesten bouwen van allerhande dunne strepels papier in allerhande kleuren. Een Kwikstaartennest uitsluitend van witte en blauwe en een Kwikstaartennest van uitsluitend witte en roode strepels papier. De 400 werkende arbeiders laten deze vogels ongemoeid.

Heerde, 10 Sept. '41.

H. VAN HUFFELEN.

Houtsnippen in de Ydoorn-Polder. Het was op Zondag 4 October, een stralende herfst-dag, dat ik besloot eens naar de Ydoorn-polder te peddelen, om iets van de trek te zien.

Bij den opzichter van de polder, den Heer Mager, gekomen, om daar mijn fiets te stallen, hoorde ik dat er veel hout- en watersnippen in de polder waren.

Ik spitste mijn oren: over houtsnippen (*Scolopax r. rusticola*) waren volgens de brochure „Vogels van Amsterdam” weinig waarnemingen bekend.

Toen ik bij het rietmoeras kwam, zag ik eerst niets, wat ook maar op een snip geleek. Ik had gelukkig een paar hoge rubberlaarzen bij me, zodat ik me niet om de bagger behoefde te bekommeren. Als ik zo voortsjokte, vloog er opeens iets met een schor kreetje voor me op: een snip. Wat ik eerst voor hoopjes riet en rommel had aangezien bleken bij scherp toezien snippen te zijn. Op de zachte bodem zag ik nu ook de voetsporen en de gaatjes, die gevormd worden door het in de grond steken van de snavel bij het voedsel zoeken.

Aan de oever van het Yselmeer aan de N.O. kant gelukte het enkele houtsnippen en een watersnip (*Capella g. gallinago*) in rust, op een tiental meters te benaderen. En met de kijker er nog bij waren ze practisch veertje voor veertje te bezien.

Bij de houtsnippen zag ik duidelijk de drie zwarte dwarsbanden over de kop, en bij de watersnip vielen direct de vier goudgele lengtestrepen over rug en vleugels in het oog. Telkens keken ze om zich heen, en het grote oog keek soms ook in mijn richting. 'n Plotselinge beweging deed ze opvliegen, waardoor te zien was, dat ze veel wit in vleugels en staart hadden.

Amsterdam 4 Oct. '42.

HANS DE BOER.

Verantwoordelijk Redacteur: Dr. JAC. P. THIJSSSE, Binnenduin, Bloemendaal.

Verantwoordelijk voor advertenties: geen advertenties.

Uitgever: W. VERSLUYS' Uitgevers Mij. (N.V.), 2e Oosterparkstr. 221—223, Amsterdam.

Drukker: N.V. Drukkerij v.h. KOCH en KNUTTEL, Turfmarkt 106, Gouda.

Verschijnt: een maal per maand.

Abonnementsprijs: f 6,80 per jaar bij vooruitbetaling.

Prijs per nummer: f 0,90.

P. 1563/1.